

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

OHJE LIHAN ARVOSTELUSTA SIIPIKARJAN LIHANTARKASTUKSEN YHTEYDESSÄ

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. *Lainsäädäntö on erotettu kursivilla.* Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

SISÄLLYSLUETTELO

1 Yleistä.....	3
2 Määritelmät.....	3
3 Lihan arvostelu ja toimenpiteet lihintarkastuksen yhteydessä	3
4 Lihintarkastuslöydösten kirjaaminen	5
5 Laitospoistot ja niiden kirjaaminen	6
6 Muutokset edelliseen versioon	7
LIITE.....	8
I HYLKÄYSSYYT ANTE MORTEM -TARKASTUKSESSA.....	11
II HYLKÄYSSYYT POST MORTEM – TARKASTUKSESSA.....	12
I YLEISET HYLKÄYSSYYT	12
II YLEISET MUUTOKSET	13
III PAIKALLISET MUUTOKSET	17
1. Sydän.....	17
2. Hengityselimet	17
3. Ruoansulatus-kanava	19
4. Maksa	20
5. Munuaiset, sukuelimet	21
6. Iho ja ihonalaiskudos.....	22
7. Lihaksisto.....	23
8. Verenvuodot ja ruhjeet	24
9. Luusto- ja nivelm muutokset.....	24
IV Loissairaudet	25
V Bakteerisairaudet.....	26
VI Mykoosit	30
VII Virussairaudet.....	30

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihan tarkastuksen yhteydessä

1 Yleistä

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira antaa tässä ohjeessa siipikarjan tarkastuseläinlääkäreille suosituksia lihan tarkastuksen yhteydessä suoritettavasta kotieläiminä pidettävän siipikarjan lihan arvostelusta ja muista toimenpiteistä lihan tarkastuksen yhteydessä. Tätä ohjetta voidaan soveltaa myös tarhattujen sileälastaisten lintujen ja luonnonvaraiseen riistaan kuuluvien lintulajien lihan tarkastuksessa. Ohjetta voidaan soveltaa sekä *ante* että *post mortem* -tarkastusta suoritettaessa. Ohjeet eivät ole velvoittavia ja niistä voidaan perustelluista syistä poiketa. Tämä ohje korvaa Eviran aiemman ohjeen ”Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihan tarkastuksen yhteydessä” (LIHA 003/1). Muiden eläinten lihan tarkastuksesta on annettu ohje ”Ohje lihan arvostelusta lihan tarkastuksen yhteydessä” 16002.

2 Määritelmät

Lihan tarkastuksen keskeiset termit on määritelty eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 853/2004 (eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus) liitteessä I. Edellä mainitussa liitteessä annetut määritelmät huomioon ottaen tarkoitetaan tässä ohjeessa:

- 1) *lihalla*: eläimen syötäväksi soveltuvia osia veri mukaan lukien
- 2) *ruholla*: eläimen ruhoa teurastuksen jälkeen eli tainnutuksen, verenlaskun, kalttauksen ja kyninnän jälkeen
- 3) *muilla eläimen osilla*: muuta tuoretta lihaa kuin ruhon lihaa, mukaan lukien sisäelimet ja veri
- 4) *sisäelimillä*: ruumiinontelon elimiä, kuten keuhkoja, maksaa, suolistoa, sekä henki- ja ruokatorvea ja kupua

Käsitteellä ’yleistila’ tarkoitetaan eläimen kliinistä ja patologisanatomista kokonaiskuva.

Käsitteellä ’hylkäys’ tarkoitetaan lihan tarkastuksessa tehtyä hylkäyspäätöstä. Hylkäys voi kohdistua koko ruhoon ollen ’kokohylkäys’ tai ruhon osaan ollen ’osahylkäys’.

Käsitteellä ’laitospoisto’ tarkoitetaan muista kuin lihan tarkastuksellisista, esim. teknisistä syistä toimijan tekemää eläimen tai ruhon poistoa tuotantoprosessista. Poistot tehdään laitoksen valvojan valvonnassa (lihan tarkastusasetus MMMa 590/2014 6 §).

3 Lihan arvostelu ja toimenpiteet lihan tarkastuksen yhteydessä

3.1 Lihan tarkastus ja lihan arvostelu

Lihan tarkastuksella [tarkoitetaan] elintarvikeketjutietojen ja eläinten tunnistamisen todentamista, eläinten elävänä tarkastusta (ante mortem -tarkastus) sekä ruhoille ja muille eläinten osille teurastuksen jälkeen tehtävää tarkastusta (post mortem -tarkastus) ja niihin liittyviä tutkimuksia sekä edellä mainituista todentamisesta, tarkastuksista ja tutkimuksista johtuvia eräitä toimenpiteitä (lihan tarkastusasetus MMMa 590/2014).

Lihan tarkastuksessa on noudatettava ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 (eläimistä saatavien

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

elintarvikkeiden valvonta-asetus) sekä lihantarkastusasetuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 590/2014 (lihantarkastusasetus) vaatimuksia.

Elintarvikeketjua koskevista tiedoista (ketjuinformaatio) säädetään eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 (eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus) liitteen II jaksossa III, laitosten hygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 795/2014 (laitosasetus) liitteen 2 luvussa 1 sekä elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1368/2011 (alkutuotantoasetus) liitteen 2 luvussa 1. Lisäksi Evira on laatinut ohjeen 16005 teurastamoon toimitettavista elintarvikeketjua koskevista tiedoista (Elintarvikeketjutietojen toimittaminen ja valvonta).

Evira on laatinut *ante mortem* -tarkastuksen suorittamisesta ohjeen 16028 ”Eläimen elävänä tarkastaminen (*ante mortem* -tarkastus) osana lihantarkastusta.”

Siipikarjan lihantarkastuksessa on noudatettava ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 (eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus) sekä lihantarkastuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 590/2014 (lihantarkastusasetus) vaatimuksia.

Siipikarjan lihan arvostelusta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen liitteen I jakson II luvuissa II, III ja V ja liitteen I jakson IV luvussa V sekä lihantarkastusasetuksen liitteen 1 luvuissa 1–5. Tarhattujen sileälastaisten lintujen ja luonnonvaraiseen riistaan kuuluvien lintulajien lihan arvostelusta säädetään lisäksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen liitteen I jakson IV luvun VIII kohdassa A ja lihantarkastusasetuksen liitteen 1 luvussa 3.

Edellä mainitut säädökset sisältävät joihinkin havaintoihin ja löydöksiin liittyviä yksityiskohtaisia määräyksiä. Useiden sairauksien tai muutosten osalta tarkkoja määräyksiä ei kuitenkaan voida antaa, koska sairauden tai muutosten laajuus ja vaikutus teuraseläimeen vaihtelee paljon. Sen vuoksi Evira antaa tämän ohjeen liitteessä suosituksia lihantarkastuksen yhteydessä tehtävistä laboratoriotutkimuksista ja lihan arvostelusta myös silloin, kun lihantarkastuksessa epäillään tai todetaan muita kuin asetuksissa mainittuja sairauksia tai muutoksia. Tässä ohjeessa esitettyjen lihantarkastuslöydösten ohella lihantarkastuksessa voidaan havaita myös muita syitä, jotka johtavat lihan hylkäämiseen tai erityisen käsittelyvaatimuksen asettamiseen.

Liitteessä on lisäksi viittauksia muihin säädöksiin ja ohjeisiin, jotka on otettava huomioon lihan arvostelussa ja sen yhteydessä suoritettavissa toimenpiteissä.

Siipikarjan lihan arvostelu perustuu kokonaiskuvaan, joka muodostuu elintarvikeketjua koskevista tiedoista (ketjuinformaatio), *ante mortem* -tarkastuksen yhteydessä tehdyistä havainnoista sekä *post mortem* -tarkastuksen yhteydessä tehdyistä löydöksistä tai tauteihin viittaavista havainnoista sekä mahdollisten lisätutkimusten tuloksista. Edellä mainitun estämättä liha voidaan hylätä jo ketjuinformaation tietojen ja/tai *ante mortem* -tarkastuksen perusteella. Tarkastuseläinlääkärin on suoritettava lihantarkastus ja -arvostelu riippumattomasti ja tehtävä lihantarkastuspäätös lainsäädännön perusteella. Lihantarkastuksen tehtävänä ei ole ottaa kantaa siihen kenelle hylkäyksestä aiheutuu kustannuksia.

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihan tarkastuksen yhteydessä

Lihantarkastuksessa liha hyväksytään ihmisravinnoksi kelpaavaksi tai se hylätään. Tarkastuseläinlääkärin on määrättävä hyväksytyin lihan käsittelylle erityisehtoja tietyissä lihan tarkastusasetuksen liitteessä 1 luvussa 4.3.2 määritellyissä tapauksissa. Lisäksi tarkastuseläinlääkäri voi asettaa hyväksytyille lihalle erityisen käsittelyvaatimuksen (kuumennus tai pakastus) muulloinkin, jos hän katsoo, että se on elintarviketurvallisuuden vuoksi tarpeen.

Lihantarkastuspäätöksestä säädetään elintarvikelaissa (23/2006) muutoksineen. Evira on lisäksi antanut ohjeen 16009 lihan tarkastuspäätöksen laatimisesta.

3.2 Toimenpiteet lihan tarkastuksen yhteydessä

Jos eläinlääkäri epäilee tai toteaa eläimellä olevan vastustettava, ilmoitettava tai uusi vakava eläintauti, hänen on salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Ilmoitus vastustettavasta ja uudesta vakavasta eläintaudista on tehtävä viipymättä (eläintautilaki 441/2013 15§). Epäiltäessä välittömästi ilmoitettavia eläintauteja, tarkastuseläinlääkärin tulee ottaa yhteyttä sen aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin, jonka toimialueella teurastamo sijaitsee. Ilmoitusten ja yhteenvedojen sisällöstä, niiden tekemiseen sovellettavasta määräajasta sekä niiden tekemisessä noudatettavasta menettelystä säädetään MMM asetuksessa eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta 1010/2013 ja MMM asetuksessa 605/2016. Lisäksi on noudatettava asianomaisen taudin vastustamisesta erikseen annettuja määräyksiä. Vastustettavat eläintaudit on lueteltu MMM asetuksessa 843/2013.

Tarkastuseläinlääkärin tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos hän epäilee tai toteaa, että eläinsuojelulakia (247/1996), lakia eläinten kuljetuksesta (1429/2006), neuvoston asetusta (EY) 1/2005 eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana, neuvoston asetusta (EY) 1099/2009 eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä, eläinten lääkitsemisestä annettua lakia (387/2014) tai eläintunnistusjärjestelmälakia (238/2010) taikka niiden nojalla annettuja säädöksiä ja määräyksiä on rikottu.

Lihan tarkastuksessa hylätyn lihan käsittelystä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä (sivutuoteasetus), Komission asetuksessa (EU) N:o 142/2011 (täytöntöönpanoasetus), laissa eläimistä saatavista sivutuotteista 517/2015 (sivutuotelaki) ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa eläimistä saatavista sivutuotteista 783/2015. Sivutuotteisiin liittyvää tietoa on myös www.evira.fi -sivustolla (Yhteiset > Eläimistä saatavat sivutuotteet).

4 Lihantarkastuslöydösten kirjaaminen

Tarkastuseläinlääkärin on lihan tarkastusasetuksen 13 § mukaan pidettävä kirjaa muun muassa eläinten *ante mortem* -tarkastuksista, *post mortem* -tarkastuksista ja lihan arvostelusta, lihan tarkastuspäätöksistä ja raadonavauksista. Kirjanpidosta tulee muiden tietojen ohella ilmetä *ante mortem* -tarkastuksen tulos ja siitä seuraavat toimenpiteet sekä lihan arvostelu.

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

Ante ja post mortem -tarkastusten yhteydessä tehtävien löydösten kirjaamisessa voidaan käyttää tämän ohjeen liitteessä annettuja numerokodeja. Koodit ilmaisevat lihantarkastuksesta tehtävän päätöksen perustana olevan syyn eli lihantarkastuslöydöksen. Tässä ohjeessa esitettyjen numerokoodien lisäksi tarkastuseläinlääkärin lihantarkastuksesta pitämä kirjanpito sisältää tarvittaessa myös muita kirjauksia ja asiakirjoja, esimerkiksi eräkohtaisia huomautuksia keskimääräisestä poikkeavien löydösten osalta.

Lihantarkastuspäätöksen tulee pohjautua lainsäädäntöön. Liitteessä luetellut lihantarkastuskoodit pohjautuvat eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksessa ((EY) N:o 854/2004) oleviin hylkäyssyihin. Siipikarjan lihantarkastuksen luonteen ja käytännön syiden vuoksi käytettävien koodien lukumäärä on hyvin rajallinen. Tästä syystä joitakin koodia voidaan käyttää useampien löydösten kirjaamisessa. Joidenkin muutosten osalta on ollut kuitenkin tarkoituksenmukaista antaa yksityiskohtaisemmat, tarkentavat tunnusluvut eli alakoodit. Alakoodia on tarkoituksenmukaista käyttää aina kun sellainen on kyseiselle löydökselle. Perustelluista syistä tällaisissa tapauksissa voidaan käyttää myös yläkoodia. Sähköistä kirjausjärjestelmää käytettäessä tällainen syy on mm. löydöksen harvinaisuus. Alakoodien käyttö on tarkoituksenmukaista myös silloin, kun halutaan seurata tiettyjen löydösten yleisyyttä. Koko teuraserää koskevia lihantarkastuspäätöksiä on mahdollista tehdä 900-alkuisilla koodilla.

Osahylkäyksistä pidettävä kirjanpito voi perustua osahylkäysten koodisarjaan (600) tai liittämällä muihin hylkäyskoodeihin tieto osahylkäyksestä jollakin muulla tavalla, esimerkiksi sähköisessä järjestelmässä olevalla erillisellä osahylkäys-painikkeella tai muulla kirjaamistavalla.

5 Laitospoistot ja niiden kirjaaminen

Laitospoistot ovat teurastamon teurastusprosessista poistamia lintuja, joita ei hylätä lihantarkastuksellisista syistä. Laitospoistoina teurastamo voi poistaa esimerkiksi lintuja, jotka eivät sovi teurastusprosessiin kokonsa vuoksi tai koska ne suurella todennäköisyydellä likaantuvat tai likaavat laitteet teurastusprosessissa aiheuttamansa likaantumisen vuoksi (esimerkiksi paastovirheet). Laitoksen tulee pitää näistä laitospoistoista kirjanpitoa. Tarkastuseläinlääkäri voi teurastamon pyynnöstä antaa lausunnon ruhojen likaantumiseen poistamiseen johtaneesta/johtavasta syystä.

Jos teurastamo ei teknisistä syistä poista ruhoista niistä lihantarkastuksessa hylättyjä osia, koko ruho tulee poistaa tuotantoprosessista. Tällaiset poistot tulee lihantarkastuksen kirjanpidossa merkitä osahylkäyksiksi. Esimerkki teknisestä syystä, jolloin ruhoista ei voida poistaa hylättyjä osia, on koiven hylkäys. Jos ruho ei koiven osapoiston jälkeen pysy koukussa, voidaan koko ruho joutua poistamaan tuotantoprosessista. Tällöin koiven hylkäys kirjataan osahylkäyksenä ja ruho poistetaan laitospoistona, joista teurastamo pitää kirjaa.

Tarkastuseläinlääkärin on valvottava laitospoistojen tekemistä ja kirjanpitoa.

Jos laitoksen henkilökuntaan kuuluva henkilö, muu kuin lihantarkastusavustaja, esimerkiksi ripustaja tekee laitospoistojen lisäksi lihantarkastukseen kuuluvia hylkäyksiä, kuten itsestään kuolleiden poisto, tulee hänellä olla tähän tiettyyn tehtävään riittävä koulutus ja toimia tarkastuseläinlääkärin valvonnassa.

6 Muutokset edelliseen versioon

Tämä Eviran ohje 16032/1 korvaa 1.2.2008 käyttöön otetun ohjeen LIHA 003/1. Tähän ohjeeseen on lisätty kappale 4 Lihantarkastuslöydösten kirjaaminen, jossa määritellään mm. osahylkäyksistä pidettävä kirjanpito ja kappale 5 laitospoistoista ja niiden kirjaamisesta. Siipikarjan lihantarkastuksessa käytettävät koodit on lueteltu liitteessä ja koodit on lisätty lihantarkastuslöydösten kohdalle.

LIITE**LIHAN ARVOSTELU JA TOIMENPITEET****Merkkien selitykset**

HYV	hyväksytään ihmisravinnoksi kelpaavaksi
(HYV)	hyväksytään ja lihalle asetetaan erityinen käsittelyvaatimus
HYL	hylätään

Huomautuksia-sarakkeen maininta ilmoitusvelvollisuudesta tarkoittaa eläintautilainsäädännön edellyttämää ilmoitusvelvollisuutta.

Huomautuksia-sarakkeessa on kunkin hylkäämiseen kohdalla annettu viittauksia sellaisiin lainkohtiin, jotka todennäköisimmin kuhunkin tapaukseen soveltuvat. Tämä tarkoittaa sitä, että lueteltujen lainkohtien soveltuvuus on kussakin tapauksessa aina arvioitava erikseen eikä lainkohtia siten voi sellaisenaan liittää osaksi yksittäisen lihantarkastuspäätöksen sovellettavien oikeusohjeiden luetteloa.

Säädökset, joihin viitataan

EY 853/2004	(I 4 - eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia)
EY 854/2004	(I 5 – eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta)
EY 733/2008	(kolmansista maista peräisin olevien maataloustuotteiden tuontiedellytyksistä Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen)
2002/99/EY	(ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden tuotantoon, jalostukseen, jakeluun ja yhteisön alueelle tuomiseen liittyvistä eläinten terveyttä koskevista säännöistä)
MMMa 1368/2011	(I 15 – alkutuotantoasetus)
MMMa 795/2014	(I 8 - laitosasetus)
MMMa 590/2014	(J 1 – lihantarkastusasetus)
MMMa 10/EEO/2007	(J 20 – broilereiden kampylobakteerivalvonta)
MMMa 134/2012	(J 40 - salmonellavalvonta-asetus)
MMMp 1/EEO/2000	(J 56 – bakteriologinen tutkimus lihantarkastuksessa)

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihintarkastuksen yhteydessä**Yhteenveto siipikarjan lihintarkastuksen tunnusluvuista (lihintarkastuskoodit)**

Kirjain suluissa viittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 854/2004 ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä liitteen I, jakson II, luvun V, kohdan 1. alakohtiin. Koodien käyttöä on selvitetty tarkemmin ohjeen kohdassa 4. lihintarkastuslöydösten kirjaaminen.

- 000 Ennen teurastusta kuollut (c)
- 001 *Ante mortem* -hylkäys (854/2004 liite I, jakso II, luku II ja III)
- 002 Lintuja ei voitu tunnistaa
- 003 Elintarvikeketjutiedot puuttuvat
- 004 Tuotu teurastamoon eläinten terveyteen tai kansanterveyteen liittyvien rajoitusten vastaisesti
- 005 Erittäin likainen lintu
- 006 Kliinisesti sairas, systeemisiä oireita
- 007 Kuihtunut lintu
- 100 Eläintaudit (eläintautilaki) (e ja u)
Esim. Newcastle'n tauti, lintuinfluenssa, psittakoosi, mykoplasmoosi (*M. gallisepticum*), tarttuva laryngotrakeiitti (ILT), tarttuva keuhkoputkentulehdus (IB), Marekin tauti ja gumboro
- 200 Akuutti yleisinfektio (f) tai muu laaja tulehdusmuutos
 - 201 Ruumiinontelon laaja tulehdusmuutos, esim. polyserosiitti, vatsakalvon, ilmapussin, sydänpussin, keuhkojen, suoliston, maksan tai maksakalvon tulehdus
 - 202 Laaja tulehtunut ihon tai ihonalaiskudoksen muutos, selluliitti
 - 203 Nivel- tai jännetupentulehdus, laaja
- 300 Loiset (h)
- 400 Jäämät, vierasaineet, radioaktiivisuus, laittomat käsittelyt, vierasesineet (i, j, k, l, m, n, o)
- 500 Muut aistinvaraiset poikkeavuudet tai patofysiologiset muutokset (p, q),
 - 501 Vieras hajua
 - 502 Ascites / vesipöhö
 - 503 Lihan koostumus epänormaali (p) esim. kuoliot, puurinta
 - 504 Vieras väri
 - 505 Kuihtunut eläin (q)
 - 506 Murtuma, ruhje tai verenvuoto
 - 507 Rintalastan limakko
 - 508 Ruskuaisjäämä
 - 509 Aistinvarainen muutos
- 600 Osahylkäys
 - 601 Ilmapussintulehdus
 - 602 Ihon tai ihonalaiskudoksen muutos
 - 603 Nivel- tai jännetupentulehdus
 - 604 Vieras väri
 - 605 Likaantunut
 - 606 Murtuma, ruhje tai verenvuoto
 - 607 Rintalastan limakko

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

- 608 Lihan koostumus epänormaali (p) esim. kuoliot, puurinta

- 700 Likaantunut tai muuten saastunut (s)
 - 701 Likaantunut, mekaaninen vaurio
 - 702 Likaantunut, suolen sisältö
 - 703 Puutteellinen verenlasku (p), verinen ruho
 - 704 Keittynyt liha, aistinvarainen muutos

- 800 Muut yksittäistä lintua koskevat koodit
 - 801 Muille osille ei ole tehty *post mortem* -tarkastusta (b), elimet puuttuvat
 - 802 Riski kansanterveydelle tai muu soveltumattomuus ihmisravinnoksi (u)
 - 803 Lihan erityinen käsittelyvaatimus

- 900 Koko teuraserää koskevat koodit
 - 901 *Ante mortem* -tarkastusta ei ole tehty (a)
 - 902 Riski kansanterveydelle tai muu soveltumattomuus ihmisravinnoksi (u)
 - 903 Salmonella-positiivinen erä tai tutkimustulos puuttuu, lihalle asetetaan erityinen käsittelyvaatimus
 - 904 Lihan erityinen käsittelyvaatimus, muu syy
 - 905 Aistinvaraiset poikkeavuudet tai patofysiologiset muutokset (p, q)

I HYLKÄYSSYYT ANTE MORTEM -TARKASTUKSESSA

Lihantarkastuslöydös	Arvostelu	Koodi	Huomautuksia
1. Eläin on tuotu teurastamoon eläinten terveyteen tai kansanterveyteen liittyvien rajoitusten vastaisesti	Hylätään elävänä	004	854/2004, liite I, jakso II, luku II, kohta 4. a)
2. Eläintä ei voida tunnistaa	Hylätään elävänä	002	Toimitaan asetuksen 854/2004 mukaisesti. 854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 1
3. Erittäin likainen eläin, jota ei ole puhdistettu ennen teurastusta	Hylätään elävänä	005	854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 3
4. Asiaankuuluvia tietoja elintarvikeketjusta ei ole saatavilla viimeistään 24 tunnin kuluttua eläimen saapumisesta teurastamoon	Hylätään elävänä tai teurastettuna/kuolleena	003	854/2004, liite I, jakso II, luku II, kohdat 2 ja 3 Elintarvikeketjua koskevien säädösten noudattamisesta ks. MMMa 1368/2001 ja (EY) 853/2004 Tarkastuseläinlääkäri voi sallia lintujen teurastamisen teurastamossa, vaikka asiaan kuuluvia elintarvikeketjua koskevia tietoja ei olisi saatavilla. Elintarvikeketjua koskevat tiedot on toimitettava ennen kuin ruho hyväksytään ihmisravinnoksi. Tällaiset ruhot ja muut linnun osat on säilytettävä erillään muusta lihasta lopullisen päätöksen tekemiseen asti.
5. Eläimellä on tauti tai tila, joka voi tarttua eläimiin tai ihmisiin lihan käsittelyn tai syönnin välityksellä tai eläimellä ilmenee systeemisen sairauden kliinisiä oireita tai kuihtumista	Hylätään elävänä	006 007	854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 4 Täsmäntävä tieto hylkäyssiystä tulee myös ilmoittaa.

II HYLKÄYSSYYT *POST MORTEM* – TARKASTUKSESSA

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
I YLEISET HYLKÄYSSYYT					
1. <i>Post mortem</i> – tarkastuksessa todetaan seikka, jonka perusteella eläin olisi pitänyt hylätä jo ketjuinformaation tietojen tai <i>ante mortem</i> -tarkastuksen perusteella	HYL	HYL			Täsmäntävä tieto hylkäyssiystä tulee myös ilmoittaa.
2. Eläimelle tai parvelle ei ole tehty <i>ante mortem</i> –tarkastusta	HYL	HYL		901	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta 1 a) Siipikarjan <i>ante mortem</i> -tarkastus voidaan suorittaa teurastuseräkohtaisesti. Ks. 795/2014, liite 2, luku 1.4., kohta 3. Luonnonvaraiselta riistalta ei edellytetä <i>ante mortem</i> – tarkastusta. Ks. 854/2004, liite I, jakso IV, luku VIII.
3. Eläin on kuollut ennen teurastusta	HYL	HYL		000	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta c)
4. Eläimen muille osille ei ole tehty <i>post mortem</i> -tarkastusta	HYL	HYL		801	<i>Post mortem</i> –tarkastusta ei ole voitu suorittaa lainsäädännön vaatimusten mukaisesti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta b)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
II YLEISET MUUTOKSET					
1. Yleistynyt tauti - yleisinfektio, verenmyrkytys (sepsis) - yleistynyt herakalvojen tulehdus	HYL	HYL		200 201	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) Yleensä verekäs ruho, jossa iso perna ja pistemäisiä verenvuotoja (petekkioita) lihaksistossa. Kalkkunalla usein sikaruusun aiheuttama. Epävarmoissa tapauksissa tarvittaessa bakteriologinen tutkimus.
2. Liha on peräisin neuvoston direktiivin 2002/99 liitteessä 1 lueteltua eläintautia sairastavasta eläimestä -lintuinfluenssa -Newcastlen tauti	HYL	HYL		100	Ks. myös liitteen osa VII. Epävarmoissa tapauksissa yhteydenotto Eviraan. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
3. Vieras haju – selvä tai voimakas vieras haju	HYL	HYL		501 905	Keittokokeen avulla tai ilman sitä todettu vieras haju. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
4. Vieras väri (ikterus yms.) a) laajalle levinnyt, voimakas värinmuutos b) paikallinen	HYL HYV	HYL HYV		504 604	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1 luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
5. Jäämiä tai vieraita aineita yli asetettujen raja-arvojen a) Lääkejäämiä yli asetettujen raja-arvojen	HYL	HYL		400	Epäiltäessä raja-arvojen ylityksiä yhteydenotto Eviraan. Eläimestä / teurastuserästä, joka on teurastettu eläimelle annetun lääkkeen varoajan aikana, otetaan riittävä lukumäärä näytteitä. Otokoko riippuu mm. epäilylalaisesta aineesta ja parven koosta. Epäiltäessä jäämien tai vieraiden aineiden raja-arvojen ylittymistä otetaan aina yhteyttä Eviraan ja toimitaan tapauskohtaisen harkinnan mukaisesti. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta i)
b) Muita vieraita aineita kuin lääkejäämiä yli asetettujen raja-arvojen	HYL	HYL		400	Kokkidiostaatit, torjunta-aineet, raskasmetallit ym. Eläimestä / teurastuserästä, joka on teurastettu rehun lisäaineen teurastuskiellon aikana otetaan riittävä lukumäärä näytteitä. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta i)
6. Käytetty kiellettyjä aineita	HYL	HYL		400	Lihassa todetaan kiellettyjen aineiden jäämiä tai liha on peräisin eläimestä, jota on hoidettu kielletyillä aineilla säädösten vastaisesti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta j)
7. Liha on laittomasti käsitelty dekontaminoivilla aineilla	HYV	HYV	HYL	400	Käsitellyt osat hylätään. Ks. lailliset teurastamon käyttämät dekontaminaatiomenetelmät eläinlääkintölainsäädännön J-osa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta l)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihan tarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
8. Liha on laittomasti käsitelty ionisoivilla tai UV-säteillä	HYL	HYL		400	Koko ruho hylätään, koska säteilykäsittelyn rajoittumista tiettyihin ruhon osiin ei voida arvioida lihan tarkastuksessa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta m)
9. Lihan radioaktiivisuus ylittää sallitut tasot	HYL	HYL		400	>600 Bq/kg Ks. Neuvoston asetus (EY) N:o 733/2008, kolmansista maista peräisin olevien maataloustuotteiden tuontiedellytyksistä Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden jälkeen (Kodifioitu toisinto) 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta o)
10. Lihassa on vierasesine	HYV	HYV	HYL	400	Luonnonvaraisen riistan metsästyksessä käytettyä materiaalia (hauleja tms.) sisältävää lihaa ei tarvitse hylätä. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta n)
11. Vesipöhö (ascites), yleinen ödeemi ja muut yleiset verenkiertohäiriöt					
a) Yleistyneet muutokset	HYL	HYL		502	Vesipöhdössä linnulla on osittain koaguloitunutta gelatiinimaista sisältöä ruumiinontelossa ja joskus nahan alla. Ruhon väri voi olla normaali, sinertävä tai punertava. Nestettä sydänpussissa, maksan kalvo paksuuntunut ja sen reunat pyörityneet. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
b) Rajoittuneet muutokset esimerkiksi vain maksassa	HYV	HYV	HYL	600	Hylätään elimet. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihintarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
12. Kiihtuminen, cachexia	HYL	HYL		505	Voimakas lihasten surkastuminen ja rasvakudoksen häviäminen. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta q)
13. Kuivuminen, dehydraatio	HYL	HYL		504	Lihakset kuivat ja tummuneet. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
14. Verinen ruho	HYL	HYL		703	Epätäydellisestä verenlaskusta aiheutuva ruhon punaisuus. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
15. Likaantuminen					Likaantumisen laajuudesta riippuen hylätään joko koko ruho tai poistetaan likaantunut osa. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta s)
a) yleinen, voimakas	HYL	HYL		700 tai 701 tai 702	
b) paikallinen likaantuminen	HYV	HYV	HYL	605 tai 701 tai 702	590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
16. Kasvaimet					
a) yleistynyt (levinnyt, kasvaimia useissa kohdin ruhoa ja muita eläimen osia)	HYL	HYL		500	Harvinaisia. Esimerkiksi Marekin tauti. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) muut tapaukset (paikalliset, rajoittuneet)	HYV	HYV	HYL	500	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
17. Muu syy esim. epämuodostumat					
a) yleiset muutokset	HYL	HYL		802	Liha voidaan hylätä jos se voi olla riski kansanterveydelle tai eläinten terveydelle tai se ei jostain muusta syystä sovellu ihmisravinnoksi. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) muut tapaukset (paikalliset, rajoittuneet)	HYV	HYV	HYL	600	590/2014, liite 1, luku 4.3.3.
III PAIKALLISET MUUTOKSET					
1. Sydän					
1.1. Sydämen ja sydänpussin tulehdus					
a) merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		201	Usein samanaikaisesti peritoniitti, ilmapussintulehdus ym. Usein <i>E. coli</i> -bakteerin aiheuttama. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
1.2. Sydämen laajentuma - muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	600	Todetaan tavallisesti kalkkunalla ja broilerilla. Laajentunut sydän voidaan hyväksyä, jos linnun yleistila ei ole muuttunut. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihintarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
2. Hengityselimet					
2.1. Pneumonia					
a) merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		201	Usein voimakas purulentti tulehdus ja muuttunut yleistila. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) paikallinen tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3
2.2. Ilmapussintulehdus					
a) yleistynyt tulehdus	HYL	HYL		201	Yleinen kalkkunalla. Tavataan myös broilerikukoilla. Laaja tai eksudatiivinen tulehdus. Juustomaista, keltaista tai lähes valkoista tulehduseritettä ilmapusseissa ja mahdollisesti ruumiinontelon elinten päällä sekä muuttunut yleistila. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
b) lievä, paikallinen tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	601	Jos kalkkunalla todetaan lievä ilmapussintulehdus, rintalihaksille ja raajoille asetetaan tarvittaessa erityisiä käsittelyvaatimuksia. Muuttuneet ruhon osat ja muut eläimen osat hylätään aina. Lievässä tai alkuvaiheen ilmapussintulehduksessa tulehduserite on läpikuultavaa, valkeaa tai vaaleankellertävää ja hieman nestettä paksumpaa. Taudinaiheuttajasta riippuen erite voi olla vaahtomaistakin tai eritteen seassa voi olla kokkareita. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
3. Ruoansulatuskanava					
3.1. Kuvun laajentuma					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) muutoksia yleistilassa	HYL	HYL		500	
b) ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	600	590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
3.2. Suolistotulehdus (enteriitti, tyfliitti ym.)					Ks. myös osat IV ja V.
a) akuutti, voimakas tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		201	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
b) lievä tai krooninen enteriitti, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
3.3. Vatsakalvon-tulehdus (peritoniitti)					
a) voimakas tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		201	Usein <i>E. coli</i> -bakteerin aiheuttama. Vatsakalvontulehduksen lisäksi usein sydänpuusitulehdus ja maksan kapselin tulehdus (perihapatiitti). 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) muut tapaukset	(HYV)	(HYV)		803	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 4.3

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
4. Maksa					
4.1. Rasvoittuminen	HYV	HYV	HYL	600	Maksa hylätään, jos sen väri ja konsistenssi poikkeavat selvästi normaalista. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
4.2. Maksakirroosi					
a) muutoksia yleistilassa	HYL	HYL		500	Tavataan tavallisemmin kalkkunalla. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
b) muut tapaukset	HYV	HYV	HYL	600	Maksa hylätään, jos sen konsistenssi poikkeaa selvästi normaalista. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
4.3. Maksatulehdus (hepatiitti)					
a) akuutti tulehdus, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		201 tai 300	Pesäkemäiset muutokset maksassa voivat olla esimerkiksi mikrobien, toksiinien, parasiittien aiheuttamia tulehduspesäkkeitä tai kasvaimia. Jos pesäkemäisiä muutoksia todetaan tavanomaiseen verrattuna poikkeuksellisen paljon saman erän linnuissa, lähetetään näytteet Eviraan. Ks. myös osa II, kohta 17. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) tai f)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
b) krooninen, lievä tulehdus, ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600 tai 300	<p>Esim. cholangiohepatiitti. Jos maksamuutos on krooninen eikä siihen liity suolistomuutoksia tai muutoksia yleistilassa, hylätään vain maksa. Myös koko ruho voidaan hylätä, jos esim. linjanopeuden tai muiden teknisten syiden vuoksi ei ole mahdollista tarkastaa muita muutoksia.</p> <p>854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta h) tai u)</p> <p>590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.</p>
5. Munuaiset, sukuelimet					
5.1. Munanjohtimen tulehdus (salpingiitti)					
a) yleistynyt tulehdus	HYL	HYL		201	<p>Esiintyy siitospolven kanoilla ja kalkkunoilla sekä munintakanoilla. Pahanhajuista tulehduseritettä selvästi näkyvissä. Usein myös vatsakalvontulehdus.</p> <p>854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)</p>
b) muut tapaukset	(HYV)	(HYV)		803	<p>854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta u)</p> <p>590/2014, liite 1, luku 4.3</p>

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
5.2. Ruskuaispussin jäännös	HYV	HYV	HYL	600 tai 508	Jos havaitaan myös muita muutoksia, kuten vieras haju tai ruskuaispussin jäännöstä ei voida käytännön syistä poistaa, hylätään tarvittaessa koko ruho. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
5.3. Yleinen kihti	HYL	HYL		500	Valkoista jauhomaista eritettä nivelissä ja elinten pinnalla. Yleensä kuihtunut. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) tai u)
5.4. Kystat, kivetymät	HYV	HYV	HYL	600	Paikallisen muutoksen hylkäys. 854/2006, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
6. Iho ja ihonalaiskudos					
6.1 Dermatiitti, selluliitti, flegmoni					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) laajat muutokset	HYL	HYL		202	Jos ihotulehdus on niin laajalle levinnyt, että muutoksen poistaminen ei ole esimerkiksi linjanopeuden vuoksi mahdollista, hylätään lintu kokonaan.
b) paikalliset muutokset	HYV	HYV	HYL	602	590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
6.2. Rintalastan limakko					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) laaja muutos	HYL	HYL		507	Muutos esiintyy yleensä kalkkunoilla ja broilerkukoilla. Rintalastan limakko voi olla steriili tai se voi infektoitua, jolloin siinä esiintyy mikrobikasvua.
b) hyvin rajoittunut muutos	HYV	HYV	HYL	607	Jos muutos on laaja ja levinnyt ympäröiviin kudoksiin, hylätään koko ruho. 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
7. Lihaksisto					
7.1. Nekroosi, atrofia					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
a) laajat muutokset	HYL	HYL		503	Laajoja muutoksia useissa lihaksissa.
b) rajoittuneet, paikalliset muutokset	HYV	HYV	HYL	608	Esim. rintalihaskuolio (deep pectoral myopathy) ja ns. puurinta, eli kova puumainen, vaalea lihasmuutos. Laitos voi käyttää lievät puurintamuutokset omien laadunvalvonta-periaatteittensa mukaisesti. 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
8. Verenvuodot ja ruhjeet					
a) laajat muutokset	HYL	HYL		506	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) tai u) Muutos on laaja tai yleistilassa on muutoksia
b) rajoittuneet, paikalliset muutokset	HYV	HYV	HYL	606	590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
9. Luusto- ja nivelmuutokset					
9.1. Luuston kasvuhäiriöt					
a) muutoksia yleistilassa	HYL	HYL		500	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p)
b) ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	600	Muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta p) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
9.2. Luunmurtumat					
a) muutoksia yleistilassa	HYL	HYL		506	Muutos on laaja ja yleistilassa on muutoksia 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) ei muutoksia yleistilassa	HYV	HYV	HYL	606	Muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
9.3. Nivel- ja jännetupentulehdus					
a) moniniveltulehdus	HYL	HYL		203	Hylätään koko ruho jos havaitaan merkkejä yleisinfektiosta tai jos purulentti tulehdus useissa nivelissä.
b) muut tapaukset	HYV	HYV	HYL	603	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
9.4. Osteopetroosi	HYL	HYL		802	Raajojen luiden paksuuntuminen.
					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
IV Loissairaudet					
1. Kokkidioosi (<i>Eimeria sp.</i>) - voimakkaat suolistomuutokset ja/tai muuttunut yleistila	HYL	HYL		300	Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h)
2. Histomoniasis (mustapäätauti , <i>Histomonas meleagridis</i>)	HYL	HYL		300	Esiintyy kalkkunalla. Usein havaitaan tyypillisiä rengasmaisia muutoksia maksassa.
a) tyfliitti ja maksanekrooseja					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h)
b) krooninen tyfliitti ilman maksavauriota tai yleistilan muutosta	HYV	HYL		300	Tarkemman tutkimisen jälkeen voidaan ruho hyväksyä. Elimet hylätään.
					854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
3. Muut suolistolaiset ja ulkoloiset - ei muutosta yleistilassa	HYV	HYV	HYL	300	Ruho hyväksytään, jos yleistila ei ole muuttunut. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta h) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
V Bakteerisairaudet					
1.Salmonelloosi (<i>Salmonella spp.</i>)					Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira Ks. MMMa 134/2012, MMMa 795/2014 ja MMMa 590/2014.
a) kliinisesti sairas eläin	HYL	HYL		001	Hylätään <i>ante mortem</i> – tarkastuksen perusteella, ei saa tuoda teurastamoon tai pienteurastamoon. ks. tämän liitteen osa I kohta 5.
b) salmonellavalvonta-ohjelmaan kuuluvalta lintuerältä puuttuu salmonellatutkimustulos tai erästä otetuista näytteistä on todettu salmonellabakteeri	(HYV)	(HYV)		903	Kuumennus +70 °C. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 4, kohta 4.3.2.
c) lintuerä on peräisin pitopaikasta tai pitopaikan osasta, jolle on annettu rajoittavat määräykset epäillyn tai todetun salmonellatartunnan takia	(HYV)	(HYV)		903	Eläimet on teurastettava erillään muun teurastuksen jälkeen, jos ne ovat peräisin pitopaikasta, jolle on asetettu rajoittavat määräykset epäillyn tai todetun salmonellatartunnan takia. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
2. Kolibasilloosi (<i>Escherichia coli</i>)	HYL	HYL		200	Tavallisesti yleisinfektio. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
3. Pasteurelloosi/ kanakolera <i>(Pasteurella multocida)</i>					Kuukausittain ilmoitettava. Yleensä kalkkunoilla. Varmistus: Evira.
a) akuutti, merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		200	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) krooninen, paikallinen tulehdus	HYV	HYV	HYL	600	Jos krooninen artriitti, endokardiitti tai ihotulehdus ilman muutoksia yleistilassa, muuttuneiden osien poisto. Maksa hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
4. Kanatuberkuloosi <i>(Mycobacterium avium ssp. avium)</i>	HYL	HYL		200	Vanhemmillä eläimillä granuloomia maksassa, pernassa, suolen seinämässä, luuytimessä ym. Varmistus: Evira. Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
5. Kananuha <i>(Hemophilus paragallinarum)</i>	HYL	HYL		200	Akuutissa kananuhassa ylemmät hengitystiet ovat tulehtuneet ja pään alue turvonnut. Usein myös eksudatiivinen ilmapussintulehdus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
6. Kampylobakteeritartunta (<i>Campylobacter jejuni</i> , <i>Campylobacter coli</i>)					Jos broilerintuotantotilan rakennuksen yhdessä tai useammassa teurastuserässä on todettu kampylobakteeri kahdella peräkkäisellä teurastuskerralla, on kyseisestä rakennuksesta toimitettavat teurastuserät teurastettava päivän viimeisinä. Ks. MMMa 10/EEO/2007
7. Pseudotuberkuloosi (<i>Yersinia pseudotuberculosis</i>)	HYL	HYL		200	Kuolioita maksassa, pernassa ja luuytimessä. Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
8. Sikaruusu (<i>Erysipelothrix rhusiopathiae</i>)					Yleensä kalkkunoilla.
a) akuutti, yleisinfektio	HYL	HYL		200	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) krooninen, rajoittunut tulehdus	HYV	HYV	HYL	600	Jos krooninen artriitti, endokardiitti tai ihotulehdus ilman muutoksia yleistilassa, muuttuneiden osien poisto. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
9. Nekroottinen enteriitti / NE (<i>Clostridium perfringens</i> tyyppi A)					
a) akuutti tulehdus	HYL	HYL		201	Yleensä broilereiden ja kalkkunoiden sairaus. Akuuttiin tulehdukseen liittyy kuolioisen suolistotulehduksen lisäksi usein maksatulehdus. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) krooninen, paikallinen tulehdus ilman muutoksia yleistilassa	HYV	HYL	HYL	600	Kroonisissa tapauksissa ruho voidaan hyväksyä, jos suolistotulehdus on parantunut ja maksavaurio on krooninen. Maksa hylätään. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
10. Stafylokokki-infektio (<i>Staphylococcus aureus</i> , <i>Staphylococcus sp.</i>)					
a) yleisinfektio	HYL	HYL		200	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) paikallinen tulehdus ilman merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u) 590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.
11. Psittakoosi (<i>Chlamydia psittaci</i>)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
12. Mykoplasmoosi					
a) <i>Mycoplasma gallisepticum</i> , <i>Mycoplasma meleagridis</i> - laajat tulehdusmuutokset tai muuttunut yleistila	HYL	HYL		100	Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
b) <i>Mycoplasma synoviae</i>	HYL	HYL		200	Ruho hylätään, jos tulehdus useissa nivelissä tai muuttunut yleistila. Varmistus: Evira 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
13. Botulismi (<i>Clostridium botulinum</i>)	HYL	HYL		100	Hermosto-oireita, velttohalvaus 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
VI Mykoosit					
1. Aspergilloosi - yleistyneet muutokset	HYL	HYL		200	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
VII Virussairaudet					
1. Newcastlen tauti (Newcastle disease, ND)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)
2. Lintuinfluenssa, linturutto (Avian influenza, AI)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta e)

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	HUOMAUTUKSIA
3. TRT/SHS (Turkey rhinotracheitis/Swollen Head Syndrome)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
4. Tarttuva laryngotrakeiitti (Avian infectious laryngotracheitis, ILT)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
5. Tarttuva keuhkoputkentulehdus (Avian infectious bronchitis, IB)	HYL	HYL		100	Välitön ilmoitusvelvollisuus. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
6. Marekin tauti (Marek's disease)	HYL	HYL		100	Kuukausittain ilmoitettava. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
7. Leukoosi (Avian leukosis)	HYL	HYL		200	Kuukausittain ilmoitettava. Epäilyttävissä tapauksissa yhteydenotto Eviraan. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f) tai u)
8. Gumboro (Infectious bursal disease, IBD)	HYL	HYL		100	Kuukausittain ilmoitettava. Varmistus: Evira. 854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta u)
9. Sinisiipitauti (Chicken infectious anemia)					Kuukausittain ilmoitettava.
a) merkkejä yleisinfektiosta	HYL	HYL		200	854/2004, liite I, jakso II, luku V, kohta f)
b) ei merkkejä yleisinfektiosta	HYV	HYV	HYL	600	590/2014, liite 1, luku 5 kohta 3.

Mikrobiologinen elintarviketurvallisuus

Lihan arvostelu ja toimenpiteet siipikarjan lihantarkastuksen yhteydessä

LIHANTARKASTUS- LÖYDÖS	ARVOSTELU JA TOIMENPITEET				HUOMAUTUKSIA
	ruho	muut eläimen osat	muuttuneet ruhon ja muut eläimen osat	koodi	
10. Tarttuva aivo- ja selkäydintulehdus (Avian encephalomyelitis, AE)	HYL	HYL		001	Kuukausittain ilmoitettava. Kliinisesti sairaat linnut hylätään <i>ante mortem</i> – tarkastuksen perusteella. 854/2004, liite I, jakso II, luku III, kohta 4

